Bağımsızlığın Yeni Cephesi: Ekonomi

MİLLÎ KALKINMA HAMLESİ Ülkenin ekonomik ve sosyal bağımsızlığını güçlendirmek, üretimini artırmak ve çağdaş bir devlet olmak için yaptığı planlı girişimlerdir.

BUNU UNUTMA

Siyasi bağımsızlık, **ekonomik bağımsızlıkla** tamamlanır.

Cumhuriyet'in ilk fabrikaları (temsilî)

Neden gerekliydi?

Osmanlı'nın son döneminde yerli üretim çabaları başlamıştı, ama savaş yılları bunu yarıda bıraktı: Üretim düştü, fabrika azdı, ülke dışa bağımlıydı. Millî Mücadele'den sonra kalkınma daha planlı ve kapsamlı hâle geldi.

Türkiye İktisat Kongresi: 17 Şubat - 4 Mart 1923, İzmir

Mustafa Kemal öncülüğünde yeni devletin ekonomi politikasını belirledi. Kabul edilen 12 maddelik genel esaslara **Misak-ı İktisadi (Ekonomik And)** denir.
4. madde özetle: Halk tükettiğini mümkün olduğunca kendi üretir, çok çalışır; vakitte, serveti harcamada ve ithalatta israftan kaçınır. Gerekirse gece gündüz çalışır.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Madde; **çalışkanlık, tasarruf ve yerli üretimi** öne çıkarır. Bugün yerli malı almak ve israf etmemek aynı anlayışın devamıdır.

Vecihi Hürkuş'un hayali

Türk havacılığının öncüsü Vecihi Hürkuş, 1933'te sivil havacılığı bütün yurda yaymak için girişimde bulundu. Çünkü iller arası ulaşım çok zordu, posta geç ulaşıyor, hasta zamanında tedavi edilemiyordu. Yerli uçak ekiplerinin orman koruma gibi işlerde de yardımcı olabileceğini düşünüyordu.

Kalkınmanın alanları: Sanayi, tarım, ulaşım, savunma, eğitim ve sağlık birbirine bağlıdır. Kalkınma hamleleri bir ülkenin **dışa bağımlılığını azaltır**, iş alanı açar ve o ülkeyi bölgesinde güçlü kılar.

Kurabiye benzetmesi: Un, şeker ve fırın komşudaysa, komşu vermediği gün kurabiye yok! Kendi ürününü üretemeyen ülke de başkasına **bağımlı** kalır.

Harçlık benzetmesi: Her gün hazır yiyecek alan (**ithalat**) harçlığını çabuk bitirir. Evden hazırlayıp getiren hem **tasarruf** eder hem güçlenir.

Vatansever Girişimciler

Öncü	Ne yaptı?	Katkısı
Şakir Zümre	1925'te Türk Sanayi Harbiye ve Madeniye Fabrikası'nı kurdu; silah ve mühimmatın yanında soba, ütü, tarım aleti de üretti. İstiklal Madalyası sahibidir.	Yerli savunma sanayisinin temeli, ihracat
Nuri Killigil	1933'te Zeytinburnu'nda, 1938'de Sütlüce'de fabrika açtı; tabanca, bomba, soba, seramik üretti. Yerli makine kullandı.	Savunma, ihracat geliri
Mehmet Ali Kâğıtçı	İzmit'te selüloz ve kâğıt fabrikasını kurdu (temel 1934, ilk kâğıt 1936). Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı kapsamındaydı.	Kitap, gazete ve eğitim için kâğıt
Nuri Demirağ	Yaklaşık 1000 km demir yolu yaptı, Atatürk ona "Demirağ" soyadını verdi. Uçak fabrikası kurdu, Nu.D-36 uçağını üretti, Gök Okulu'nu açtı.	Ulaşım, havacılık, teknik eğitim
Zihni Derin	Ziraat mühendisi olarak Rize'de çay fidanlığı kurdurdu. 1924'te çay yetiştirilmesi TBMM'de kabul edildi, 1940'ta devlet, üreticiye alım garantisi verdi.	Doğu Karadeniz'de geçim kaynağı

Demir yolu ve tarım (temsilî)

Çayın hikâyesi

Sınır kapısı kapanınca Rize halkı işsiz kaldı. Meclis çözüm aradı. İklimi benzeyen Batum'daki çay örnek alındı. Bugün çay, bölgenin en önemli ürünüdür.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Kalkınma yalnız devletin işi **değildir**. Bireysel girişim ve devlet desteği birleşince büyük sonuçlar doğar.

Bir sözün anlattığı

Mehmet Ali Kâğıtçı: **"Yaşamak için ekmek ne ise, düşünmek için kâğıt odur."** II. Dünya Savaşı'nda dünyada ham madde sıkıntısı çekilirken bu tesisin önemi herkesçe anlaşıldı. Kâğıt olmasaydı okul kitabı ve gazete çıkaramazdık.

Notlarım

Hamleler Neden Yavaşladı?

Devrim Otomobili (1961)

Ülkemizin ilk yerli otomobilidir. Mühendis ve işçilerden oluşan yaklaşık 200 kişilik ekip 4 araç çıkardı, biri bugün Eskişehir'deki müzede hâlâ çalışır durumda. Yönetim değişince ve kurumlar anlaşamayınca seri üretim gerçekleşmedi.

Ekonomik etkenler	Siyasi ve toplumsal etkenler
II. Dünya Savaşı'nda üretim düştü, ham madde bulunamadı.	Yönetim değişince yatırım öncelikleri de sık sık değişti, projeler yarım kaldı.
Ucuz ithal ürünler yerli üreticiyi zorladı, bazı işletmeler kapandı.	Uzun vadeli sanayi planı sürdürülemedi.
1950'lerde özel sektör büyük yatırım için yeterince güçlü değildi.	Askerî müdahaleler siyasi istikrarsızlık yarattı.
Finansman ve teknoloji altyapısı yetersizdi.	Nitelikli mühendis ve teknik eleman azdı.

Millî üretim neden önemli?

- **Bağımsızlık:** İhtiyacımızı kendimiz üretmezsek başka ülkelere muhtaç oluruz.
- **Güvenlik:** Savunma, sağlık ve teknolojide dışa bağımlılık kriz anında büyük sorun olur.
- **İş ve gelir:** Fabrika açıldıkça yeni iş alanları doğar, ekonomi güçlenir.
- **Kalıcılık:** Bilgi birikimi ülkede kalır, teknoloji gelişir.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Hamleleri sürdürmek için **istikrar, eğitim ve uzun vadeli plan** gerekir. Devrim örneği, bilginin yeterli olmadığını, kararlılığın da şart olduğunu gösterir.

Başarıda ne önemli?

Aziz Sancar: **"Bizi birbirimizden ayıran emektir, ben çalışmaya inanıyorum."** Edison: **"Deha, %1 ilham ve %99 terdir."**

Üretken birey

Merak eden, araştıran, sorumluluğunu yapan ve yerli üretime destek olan birey ülkesinin kalkınmasına katkı sağlar.

Kurumlarla kalkınma

Kuruluş	Görevi	Kuruluş	Görevi
Etibank (1935)	Madencilik ve enerji yatırımları	**ASELSAN** (1975)	Silahlı kuvvetlerin haberleşme ihtiyacı
MKE (1950)	Silah, mühimmat, araç ve gereç üretimi	**HAVELSAN** (1982)	Hava elektroniği ve yazılım
GAP (1980'ler)	Baraj, sulama, tarım ve şehirleşme	**TUSAŞ** (1984)	Hava araçlarının tasarımı ve üretimi

Kalkınma yolculuğu

1923	1925-1938	1939-1945	1950'ler	1961	Günümüz
İzmir'de Misak-ı İktisadi kabul edildi.	Vatansever girişimciler fabrika kurdu.	II. Dünya Savaşı üretimi zorladı.	Özel sektör büyük yatırıma yetmedi.	Devrim otomobili üretildi, seri üretime geçilemedi.	Millî Teknoloji Hamlesi: İHA, KAAN, TUA

Öğrenme çıktısı: Millî kalkınma hamlelerini neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

Bugünün Hamleleri

AR-GE Bilgiyi artırmak ve yeni uygulamalar tasarlamak için yapılan sistemli çalışmalardır.

YENİLİKÇİLİK Ürün, yöntem veya hizmetle ilgili yeni fikri değer üreten sonuçlara dönüştürmektir.

Hamle	Özelliği	Yıl
İHA	Pilotsuz, uzaktan yönetilen hava aracı. Keşif ve gözetleme yapar.	ANKA ilk uçuş 2010
SİHA	İHA'nın silahlı türü. İhracatla döviz ve itibar sağlıyor.	TB2 envanterde 2014, silahlı görev 2016
KAAN	Millî Muharip Uçak, 5. nesil. TUSAŞ geliştirdi.	İlk uçuş 2024
MİLGEM	Millî Gemi projesi. Çok amaçlı savaş gemileri üretilir.	İlk gemi denize indi 2008
TCG Anadolu	En büyük askerî gemimiz. Dünyanın ilk SİHA gemisi unvanını taşır.	Hizmete giriş 2023
TUA	Türkiye Uzay Ajansı. Uydu ve uzay çalışmaları; Alper Gezeravcı uzaya gitti.	Kuruluş 2018
Bilişim Vadisi	En büyük teknoloji geliştirme üssü; yapay zekâ, siber güvenlik, oyun	Başlangıç 2019
TURKOVAC	Yerli COVID-19 aşısı. İhtiyaç sahibi ülkelere ücretsiz ulaştırıldı.	Salgın dönemi
Yerli elektrikli otomobil	Bursa Gemlik'te kurulan fabrikada üretiliyor. Ulaşım, yazılım, enerji ekosistemi hedefler.	Şirket 2018, Gemlik tesisi 2022

Yerli teknoloji (temsilî)

Destekler: TÜBİTAK ve KOSGEB, girişimci ve küçük işletmelere hibe ve destek verir. Üniversite iş birliğiyle projeler ticarete dönüşür.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Misak-ı İktisadi'den KAAN'a **aynı hedef** sürüyor: Yerli üretim, dışa bağımlılığı azaltmak, güçlü bir ekonomi.

TEKNOFEST: Gençlerin sahnesi

2018'den beri düzenlenen havacılık, uzay ve teknoloji festivalidir. Ortaokul öğrencileri de robotik, yapay zekâ, enerji ve insansız araç yarışmalarına proje ile katılır. Gençler yerli üretimi yaparak öğrenir, öz güvenleri artar; siz de bir projeyle başvurabilirsiniz.

Örnek	Neden kendimiz üretmeliyiz?	Sonuç: Ne kazanırız?
Yerli otomobil	Araç ithal edilince para yurt dışına gider.	İş alanı açılır, teknoloji ülkede kalır.
İHA, savunma	Dışarıdan alınan sistem krizde verilmeyebilir.	Güvenlik artar, ihracatla döviz gelir.
Yerli tekstil	İş gücü ve üretim bilgisi ülkemizde var.	Uygun fiyatlı ürün, yeni istihdam

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Türkiye İktisat Kongresi 1923'te İzmir'de toplanmıştır.
☐ 2. Şakir Zümre ilk yerli otomobili üretmiştir.
☐ 3. Zihni Derin çay tarımının öncüsüdür.
☐ 4. Devrim otomobili seri üretime geçmiştir.
☐ 5. TCG Anadolu dünyanın ilk SİHA gemisi unvanını taşır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Nuri Demirağ	☐	Yerli COVID-19 aşısı
B) M. Ali Kâğıtçı	☐	Nu.D-36 eğitim uçağı
C) Nuri Killigil	☐	İlk yerli otomobil
D) Devrim	☐	İzmit'te kâğıt fabrikası
E) TURKOVAC	☐	Zeytinburnu'nda silah fabrikası

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **TUA** **Gemlik** **KAAN** **Misak-ı İktisadi**

1. Kongrede kabul edilen 12 maddelik genel esaslara ..... denir.
2. Millî Muharip Uçağın adı ..... olarak bilinir.
3. Yerli elektrikli otomobil fabrikası ..... ilçesindedir.
4. Türkiye Uzay Ajansı'nın kısa adı ..... olarak yazılır.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Devrim otomobili başarıyla yapılmış, ama hükûmet değişikliği ve kurumlar arası anlaşmazlık yüzünden seri üretime geçilememiştir.

a) Bu olay kalkınmanın hangi şartlarının önemini gösterir? İki tanesini yazınız.
b) Üretim sürseydi bugünkü otomotiv sanayimizi nasıl etkilerdi? Yorumlayınız.

2. Salgın sırasında aşı ve maske bulmakta zorlanan ülkeler olmuştur. Türkiye ise kendi aşısını üretip ihtiyaç sahibi ülkelere göndermiştir.

a) Bu örnek millî üretimin önemini nasıl gösterir?
b) Bir öğrenci millî kalkınmaya nasıl katkı sağlayabilir? İki öneri yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!